

Tre synpunkter på skattesänkningar

juli 2001

Lars Ernsäter /Åsa Forssell /Albin Kainelainen /Anna-Kirsti Löfgren

Landsorganisationen i Sverige

Innehållsförteckning

1 SAMMANFATTNING	4
1.1 Skatterna i ett EMU-perspektiv	5
1.2 Hur höga är de svenska skatterna?	7
1.3 Moderaternas skattereform ger mer till de som redan har	8
1.4 Summerande tankar	10
2 FINANSPOLITIKENS BETYDELSE I EMU	12
2.1 Finanspolitikens verkningsgrad	12
2.2 Förutsättningar för och hot mot en verkningsfull finanspolitik	15
3 ÄR SVERIGES SKATTER EXCEPTIONELLT HÖGA I ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV?	17
3.1 Hur höga är de svenska skatterna?	17
3.2 Vad är orsaken till den relativt höga svenska skattekvoten?	18
3.3 De svenska inkomstskatterna	21
3.4 Revidering av skattekvotsberäkningarna	23
4 FÖRDELNINGSEFFEKTER AV MODERATERNAS SKATTESÄNKNINGSFÖRSLAG	26
4.1 Inledning, syfte och avgränsningar	26
4.2 Metod	27
4.3 Resultat	29
Bilagor till avsnitt 4	33

1 Sammanfattning

Att staten och kommunerna behöver skatteinkomster för att upprätthålla och utveckla dagens välfärdssamhälle är allmänt känt och accepterat. Få företeelser i offentlig regi väcker emellertid så starka känslor som skatteuttaget. Åsikterna skiljer sig markant när det kommer till frågan om nivån på skatterna och vilka typer av skatter som är att föredra. I det följande vill vi ta upp några, för LO, viktiga argument för att inte sänka skatterna.

Flera studier pekar på att statsbudgetens överskott och underskott till stor del bestäms av det demografiska läge som ett land befinner sig i. För Sverige är utvecklingen positiv ännu några år för att sedan vända på grund av att allt färre i arbetsför ålder kommer att behöva försörja allt fler. En ESO-rapport¹ prognostiserar att Sveriges fram till år 2007 har en ur tillväxtsynpunkt idealisk befolkningsutveckling. Därefter försämras läget successivt och från omkring 2017 förväntas negativ tillväxt i ekonomin.

En långsiktig finanspolitik behövs för att svara mot den demografiska utvecklingen. LO befarar dock att de närmast kommande årens stora överskott i statsbudgeten hotar att leda till en skattesänkingsopportunitism liknande den i USA. Utgiftstaken har skapat ett effektivt hinder mot utgiftsopportunitism. Samma skydd finns däremot inte mot opportunistiska skattesänkningar. Vi tror att förslag till och krav på skattesänkningar kommer att dyka upp allt oftare i den offentliga debatten framöver. Av den anledningen vill vi diskutera några andra argument mot skattesänkningar, utöver det tungt vägande argumentet som kommande demografiska läge innebär.

Vid ett eventuellt medlemskap i EMU kommer chocker inte längre att kunna dämpas med penningpolitik. I stället krävs en aktiv finanspolitik. Detta kräver att det finns stora finansiella resurser tillgängliga, vilket visas i våra makroekonomiska simuleringar i avsnitt 2. Sänkta skatter kan innebära större risk för arbetslöshet i EMU, vilket främst drabbar personer med svag förankring på arbetsmarkanden.

I internationella jämförelser pekas Sveriges skattenivå ut som exceptionellt hög. I de nya internationella jämförelser, som presenteras närmare i avsnitt 3 nedan, framgår att Sveriges skatter inte på något vis är extrema, utan att Sverige snarare tillhör en grupp länder med liknande skattekvot. Detta innebär att det troligtvis är möjligt att upprätthålla den skattekvot som landet har i dag.

Det mest profilerade skattesänkarpartiet, Moderaterna, vill använda stora delar av delar av de kommande årens budgetöverskott till omfattande skattesänkningar. Våra studier av deras skatteförslag i avsnitt 4 visar att de som främst gynnas är höginkomsttagarna. Detta visar risken för sneda fördelningseffekter med stora skattesänkningar.

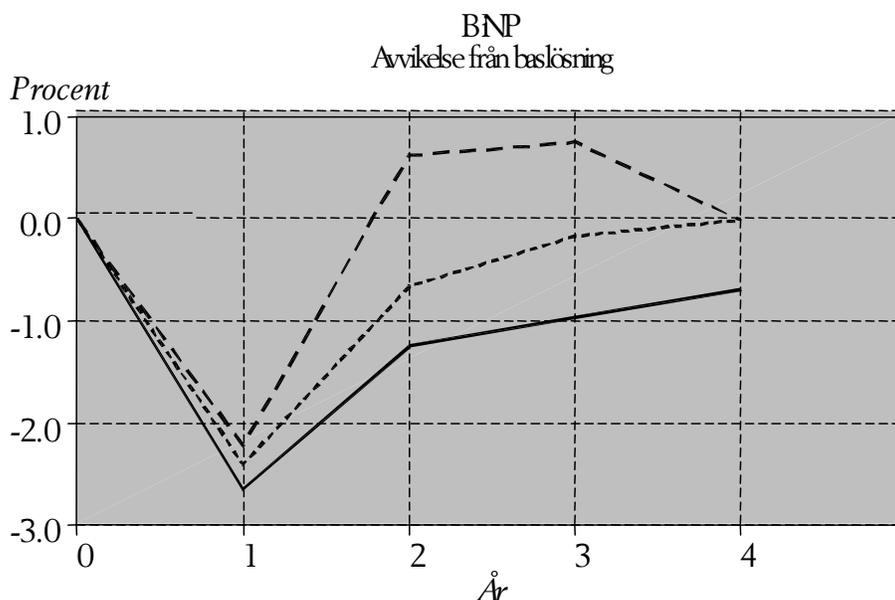
¹ 40-talisternas uttåg – en ESO-rapport om 2000-talets demografiska utmaningar, Ds 2000:13

1.1 Skatterna i ett EMU-perspektiv

Vid ett eventuellt EMU-medlemskap kommer Sverige inte längre ha möjligheten att föra en självständig penningpolitik. Detta innebär att det viktigaste stabiliseringspolitiska instrumentet försvinner. Eftersom länderna inom EMU inte har en gemensam konjunkturcykel är det troligt att Sverige vid ett deltagande skulle utsättas för en så kallad asymmetrisk chock. Detta innebär att bara en del av valutaområdet drabbas av en störning i ekonomin. Tidigare har störningar kunnat dämpas via en förändring i växelkursen eller räntan, men i EMU blir detta inte längre möjligt. Frågan blir därmed vilket annat stabiliseringspolitiskt instrument som bör användas i EMU för att dämpa chocker? En rörlig arbetskraft eller rörliga löner skulle kunna vara en alternativ lösning för att minska arbetslöshetschockerna. I EU är emellertid rörlighet mellan länderna mycket låg och de nominella lönerna trögrörliga nedåt. Det instrument som återstår för att absorbera chocker är därmed finanspolitiken.

För att studera den stabiliserande effekt som finanspolitiken skulle kunna ha vid ett EMU-medlemskap har en chock på ekonomin simulerats med hjälp av en makroekonomisk modell. Chocken är en efterfrågechock i form av en ökning av hushållens nettosparkvot med 10 procent. För att balansera chocken sänks arbetsgivaravgifterna med 40 miljarder per år i två och ett halvt år. För att visa skillnaden gentemot idag har stabilisering via penningpolitik tagits med i körningarna.

Diagram 1.

Streckad linje (korta streck)= stabilisering genom finanspolitik
Streckad linje (långa streck)=stabilisering genom penningpolitik
Heldragen linje = Ingen stabiliseringspolitisk åtgärd

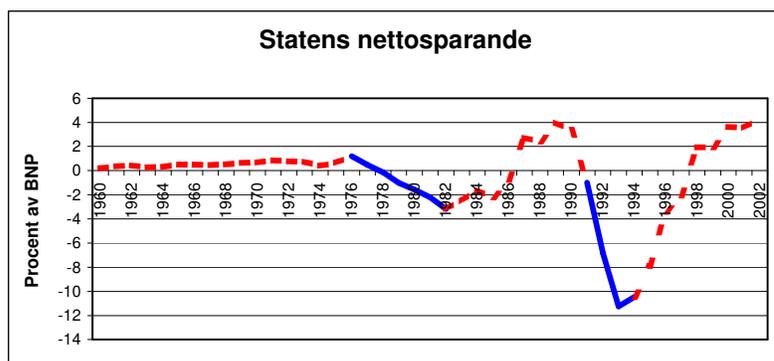
Effekten på ekonomin av chocken och försöken att dämpa den kan sammanfattas med diagrammet över BNP-utvecklingen (diagram 1). Den initiala nedgången till följd av

chocken är ungefär lika stor för alla tre alternativ. Om ingen åtgärd tas vid störningen kommer BNP att hamna betydligt lägre och välståndet i Sverige skulle därmed sjunka. De två stabiliseringspolitiska instrumenten verkar emellertid genom två olika mekanismer som dock har betydande gemensamma drag. Oavsett om det är finans- eller penningpolitik som används sker återhämtningen av efterfrågan i första hand genom ökad export. Om Sverige har kvar kronan sker detta genom en depreciering av växelkursen och med finanspolitik via en sänkning av arbetskraftskostnaden, så kallad intern devalvering. Vilken utväxling respektive stabiliseringspolitiskt instrument får på BNP beror främst på hur stor effekt de har på exportpriserna.

Penningpolitiken är det effektivaste instrumentet för att dämpa fallet i BNP medan finanspolitiken emellertid är ett betydligt bättre alternativ än inget ingrepp alls. För att ge finanspolitiken samma verkningsgrad som penningpolitiken krävs betydande finansiella resurser. Ett EMU-medlemskap förutsätter därmed starka offentliga finanser. Detta kan ske genom skapandet av någon form av buffertfond eller ökad skuldsättning. Det senare alternativet begränsas emellertid av det skuldtak på 60 procent av BNP som finns inskrivet i Maastricht-fördraget. En framtida finanspolitisk frihet måste därigenom möjliggöras med hjälp av en stark finanspolitik idag oavsett om det sker via amorteringar eller fondering.

För att välfärden skall kunna upprätthållas och finanspolitiken användas som stabiliseringspolitiskt instrument i EMU krävs därför en upprätthållen skattekvot. De kommande stora överskotten i statsbudgeten hotar dock att leda till en skattesänkingsopportunitism liknande den i USA. Sverige har tidigare haft problem med utgiftsoportunitism men utgiftstaken har skapat ett effektivt hinder mot detta. Samma skydd finns emellertid inte mot skadliga skattesänkningar. Diagrammet nedan (diagram 2) visar en intressant bild av utvecklingen i de offentliga finanserna. Den heldragna linjen visar de borgerliga regeringsperioderna och den streckade visar de socialdemokratiska.

Diagram 2.

Källa: OECD

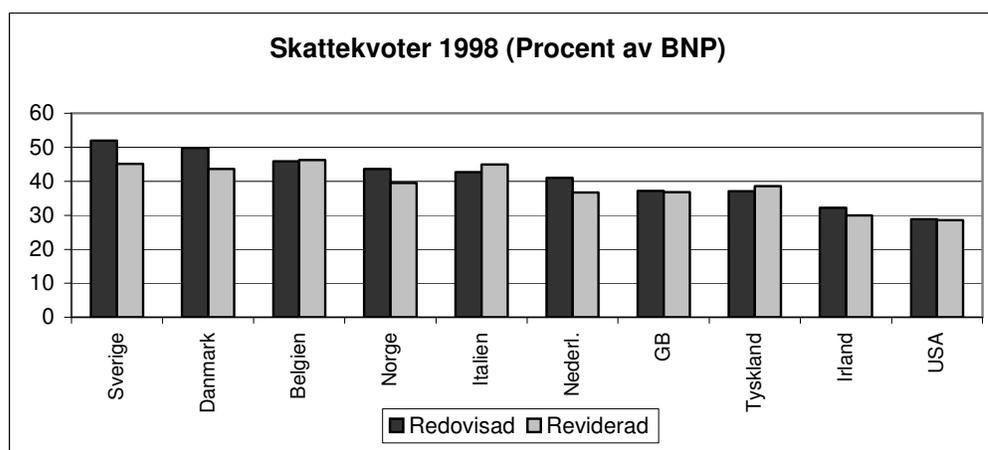
Även om underskotten sammanföll med lågkonjunkturer var den viktigaste orsaken till utvecklingen underfinansierade skattesänkningar. Återigen finns det en risk för liknande underskott. Detta eftersom moderaternas budgetförslag innehåller omfattande skattesänkningar som främst skall finansieras av de kommande stora

överskotten. Problemet är emellertid att dessa överskott är tillfälliga och därigenom kommer de offentliga finanserna att gå med betydligt större underskott i en moderat framtid. Vid en asymmetrisk störning skulle möjligheten att dämpa effekten på arbetslösheten via finanspolitik troligtvis vara liten eftersom nödvändiga resurser skulle saknas. Om inte en självständig penningpolitik kan ersättas av något stabiliseringspolitiskt instrument med likvärdig effekt är ett EMU-medlemskap icke önskvärt. Vår inställning är att ett medlemskap kräver starka offentliga finanser och detta är något som en moderat politik försvårar. Skattesänkingsopportunitism kan förhindra ett svensk EMU-medlemskap.

1.2 Hur höga är de svenska skatterna?

Allt tyder på att de offentliga finanserna kommer att sättas under större press i framtiden, särskilt vid ett EMU-medlemskap. Därigenom hamnar de svenska skatterna i fokus eftersom det är de som skall finansiera välfärden och en eventuell finanspolitisk stabiliseringspolitik i EMU. Den relevanta frågan är om det är möjligt för Sverige att upprätthålla den skattekvot som vi har idag, behovet av detta finns enligt oss. Det offentligas inkomster härrör i huvudsak från beskattning av medborgare och företag. Den totala andelen skatter av BNP kallas skattekvot eller allt för ofta för skattetryck. Vanliga jämförelser med andra länder visar att Sverige är det land i världen som har högst skatter. Vårt skattesystem utpekas som ett extremfall och därigenom i längden ohållbart. Detta på grund av skattebasernas rörlighet och den ökade internationaliseringen. LO vill emellertid hävda att Sverige inte alls är något extremfall och att traditionella jämförelser i viss mån är missvisande. Det finns två orsaker till detta, den första är att de flesta länder, till skillnad från Sverige, inte beskattar transfereringar. Den andra att offentliga underskott (överskott) i praktiken är uppskjuten (i förväg betalad) skatt. Dessa två faktorer innebär att Sverige diskrimineras i jämförelser som inte tar hänsyn till detta. Därför har en revidering av skattekvotsberäkningarna gjorts. Dessa visar att Sverige ingår i en grupp av länder med ungefär samma skattekvot (diagram 3).

Diagram 3.

Källa: Finansplanen, OECD samt egna beräkningar

Vårt land är således inget extremfall utan det finns flera länder med ungefär samma skattenivå. Detta innebär att de svenska skattenivåerna på intet sätt kan sägas vara ohållbara i ett internationellt perspektiv, särskilt med tanke på den kommande demografiska utvecklingen.

1.3 Moderaternas skattereform ger mer till de som redan har

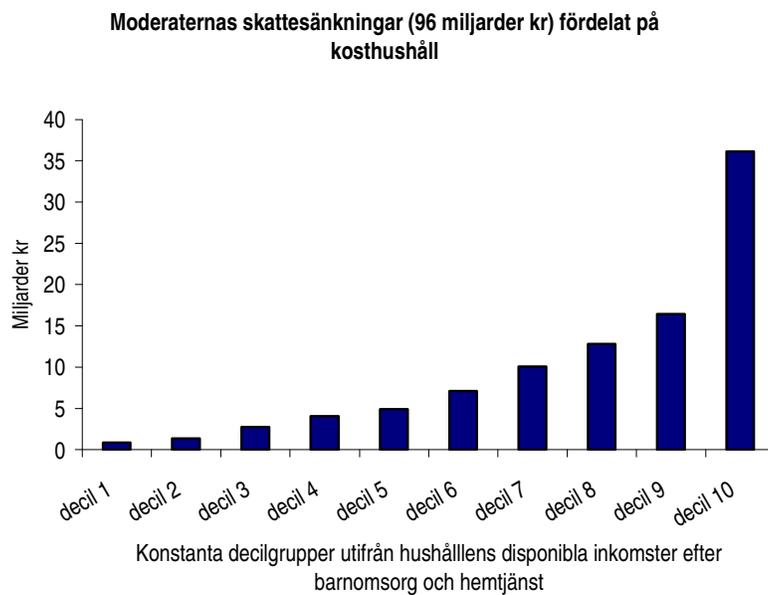
Moderaterna vill genomföra omfattande skattesänkningar. Enligt motion 2000/01:m531 innebär deras skatteförslag rejäla skattesänkningar på arbetsinkomster för alla med inriktning på låg- och medelinkomsttagare. Skatteförslagen sträcker sig över flera typer av skatter; inkomstskatten, fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, kapitalskatten och vissa punktskatter. LO presenterar här hur fördelningsprofilen av skattereformen verkligen ser ut.²

Resultatet av våra beräkningar visar att moderaternas skattesänkningar främst tillfaller höginkomsttagarna. De delar av förslagen till skattesänkningar som vi studerar summerar till 96 miljarder kronor tredje året med moderat skattepolitik. Av dessa läggs 52 miljarder på den femtedel av hushållen som har de högsta nettoinkomsterna (diagram 4).³ Skattesänkningarna för den femtedel av hushållen som har de lägsta nettoinkomsterna summerar endast till 2 miljarder kronor.

² För att studera hur moderaternas förslag till skattesänkningar faller ut för olika grupper av hushåll har vi använt den mikrosimuleringsmodell (Fasit-modellen) som tjänstemän inom regering och riksdag använder för att studera hur förändringar i transfererings- och skattesystemen påverkar individer och hushåll - och på samma gång de offentliga finanserna.

³ Med hushåll avses kosthushåll och med nettoinkomst avses disponibel inkomst efter avgifter för barnomsorg och hemtjänst.

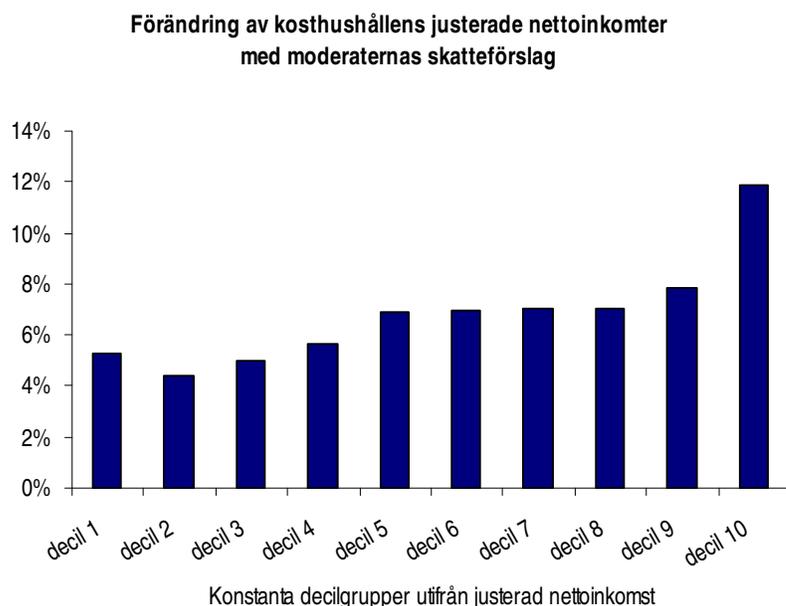
Diagram 4.

Att höginkomsttagarna är vinnare i moderaternas skattepolitik framgår också om man jämför hushållens ekonomiska standard⁴ före och efter införandet av den moderata skattereformen. Hushåll med hög ekonomisk standard vinner mer än hushåll med låg ekonomisk standard. Detta gäller både vid procentuella jämförelser (diagram 5) och jämförelser i kronor.

⁴ Med ekonomisk standard avses här disponibel inkomst efter avgifter för barnomsorg och hemtjänst justerad för hushållens försörjningsbörda (d.v.s. storlek).

Diagram 5.

Det är värt att betona att vi här inte har tagit hänsyn till de besparingar som ska finansiera skattesänkningarna. Bland besparingsförslagen finns förslag som minskar hushållens disponibla inkomster och som sannolikt främst drabbar låg- och medelinkomsttagare, t.ex. sänkta ersättningsnivåer i socialförsäkringarna och införande av en egenavgift till a-kassan. Den sammantagna fördelningseffekten av moderaternas budgetförslag måste befaras i ännu högre grad gynna höginkomsttagare och missgynna låginkomsttagare.

1.4 Summerande tankar

I vår rapport visar vi att Sveriges skattekvot på intet sätt är exceptionell i ett internationellt perspektiv. Efter den genomförda revideringen av skattekvoten tillhör Sverige i stället en grupp av länder med liknande skattenivåer. Detta visar att ekonomier kan fungera väl med en hög skattekvot. Sverige har därför en större finanspolitisk frihet än vad som ofta antas. Det finns således ingen utstakad väg mot en lägre skattenivå som måste följas.

Denna finanspolitiska frihet kommer, enligt oss, att behövas i framtiden av två skäl. För det första är det viktigt, i eller utanför EMU, att de svenska offentliga finanserna är tillräckligt starka för att kunna hantera det tryck som den demografiska utvecklingen medför. Den offentliga sektorn beräknas gå med betydande överskott i ungefär en tioårsperiod. Dessa övergår därefter gradvis i underskott. Detta krav kommer, för det andra, ytterligare att skärpas vid ett eventuellt EMU-medlemskap eftersom det då skulle bli nödvändigt att försöka ersätta penningpolitiken med finanspolitiken som stabilisator. Penningpolitiken är nämligen, som vi visar i denna rapport, ett mer effektivt instrument för att dämpa chocker än finanspolitiken. Om Sverige avhänder

sig av möjligheten att bedriva en självständig penningpolitik ställs det större krav på en effektiv finanspolitik. Denna kräver i sin tur offentliga finanser i bra skick och med stora tillgängliga reserver att ta till vid en asymmetrisk störning (som exempelvis ett efterfrågebortfall). Det finns alltså goda skäl att vara försiktig med skattesänkningar.

När det nu går att visa att skattekvoten i Sverige inte är exceptionellt hög och demografin ökar trycket på statsfinanserna uppstår frågan om varför skattesänkardebatten är så sändigt aktuell. Ett svar står att finna i att olika grupper har olika mycket att vinna på skattesänkningar. De grupper med högst inkomster är samtidigt minst beroende av välfärdssystemen och har mest att vinna på skattesänkningar. Detta syns till exempel i det skatteförslag som moderaterna presenterade i våras. Höginkomsttagarna gynnas där tydligt framför andra grupper. Det är troligt att individerna i den gruppen dessutom bedömer att de inte har mycket att vinna personligen på stabiliseringspolitiken eftersom risken för att de skall bli arbetslösa är liten. Höginkomsttagarna är också en grupp med goda förutsättningar att göra sig hörda i debatten. Det kan förklara att förslag som på sikt inte är samhällsekonomiskt rationella får stort genomslag i den politiska debatten.

Utgiftstaken förhindrar effektivt utgiftsopportunism. Men det saknas en mekanism som förhindrar sådan inkomstopportunism som kan skjuta statsfinanserna i sank. För att inte låta välfärdssystemen urholkas av en oansvarig skattesänkarpolitik och avhända oss möjligheterna att bedriva finanspolitik måste vi således konstruera en spärr mot skattesänkaropportunism.

Vi visar i denna rapport varför det är nödvändigt att vara försiktig med omfattande skattesänkningar trots de kommande årens stora budgetöverskott. Vårt förslag är att förhindra skattesänkaropportunism genom att låsa resurser för framtidens behov genom fondering.

2 Finanspolitikens betydelse i EMU

Vid ett eventuellt EMU-medlemskap kommer Sverige inte längre ha möjligheten att föra en självständig penningpolitik. Detta innebär att det viktigaste stabiliseringspolitiska instrumentet försvinner. Eftersom länderna inom EMU inte har en gemensam konjunkturcykel är det troligt att Sverige vid ett deltagande skulle utsättas för en så kallad asymmetrisk chock. Detta innebär att bara en del av valutaområdet drabbas av en störning i ekonomin. Störningen yttrar sig bland annat i arbetslöshet. Tidigare har en störning kunnat dämpas via en förändring i växelkursen eller räntan, men vid ett EMU-deltagande blir detta inte längre möjligt. Frågan blir därmed vilket annat stabiliseringspolitiskt instrument som bör användas i EMU för att dämpa chocker? En rörlig arbetskraft eller rörliga löner skulle kunna vara en alternativ lösning för att minska arbetslöshetschockerna. I EU är emellertid rörlighet mellan länderna mycket låg och de nominella lönerna trögörliga nedåt. Det instrument som återstår för att absorbera chocker är därmed finanspolitiken.

2.1 Finanspolitikens verkningsgrad

För att studera den stabiliserande effekt som finanspolitiken skulle kunna ha vid ett EMU-medlemskap har en chock på ekonomin simulerats med hjälp av en makroekonomisk modell. Såsom alla modeller ger den en förenklad bild av den verkliga världen, vilken emellertid är värdefull i bedömning av hur man bör reagera i givna situationer. Chocken som simuleras är en efterfrågechock i form av en ökning av hushållens nettosparkvot med 10 procent. För att balansera chocken sänks arbetsgivaravgifterna med 40 miljarder per år i två och ett halvt år, vilket innebär en total insats med 100 miljarder kronor. För att visa skillnaden gentemot idag har stabilisering via penningpolitik tagits med i körningarna.

Diagram 6.

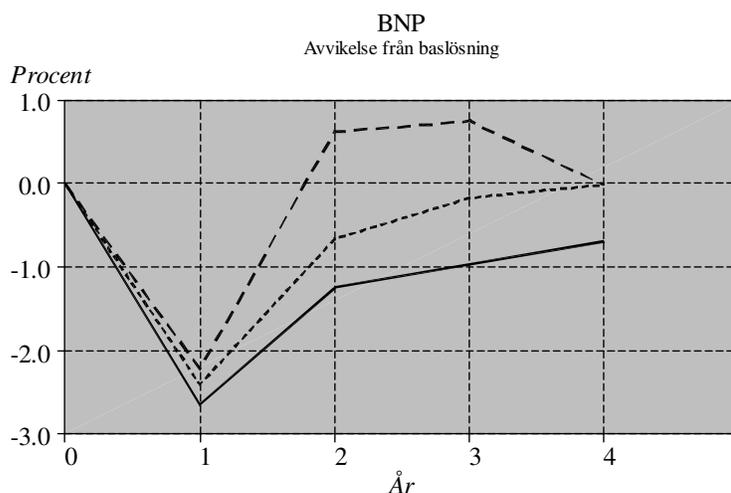

Diagram 7.

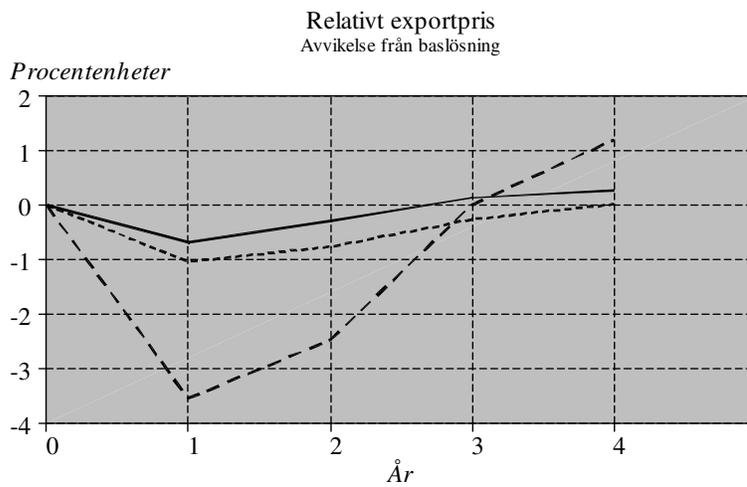

Diagram 8.

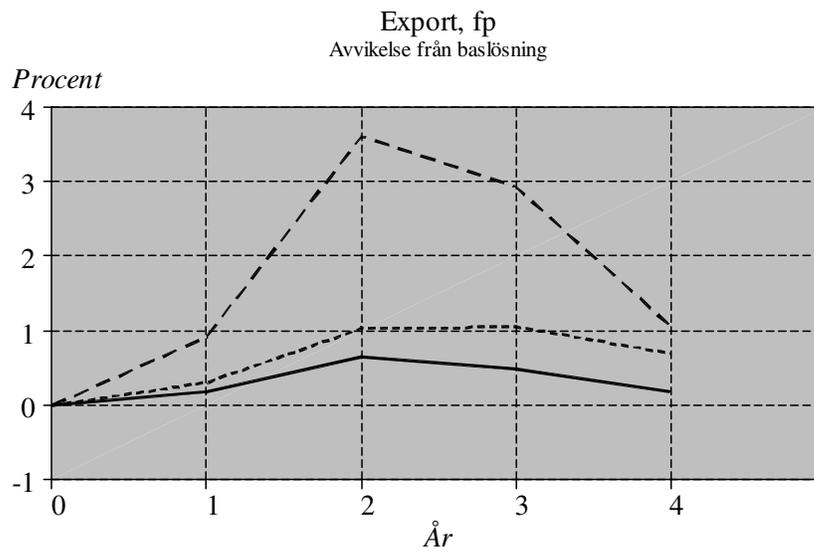

Diagram 9.

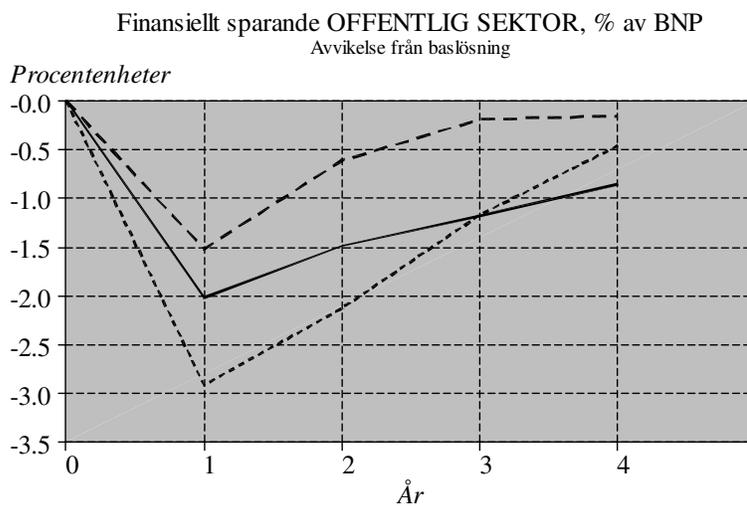

Diagram 10.

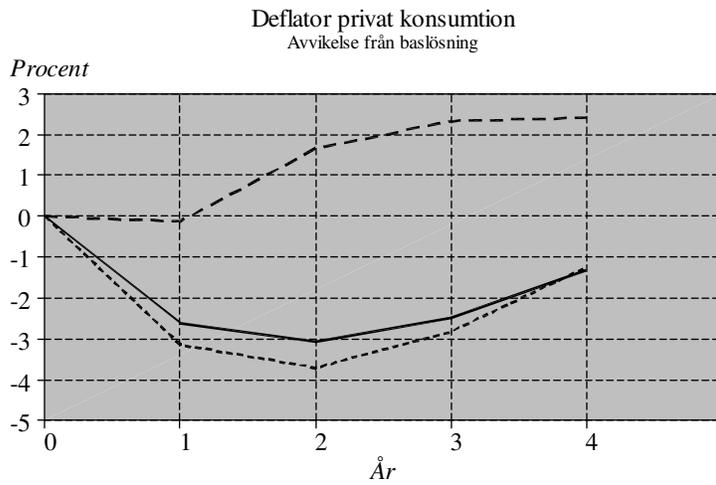

Diagram 11.

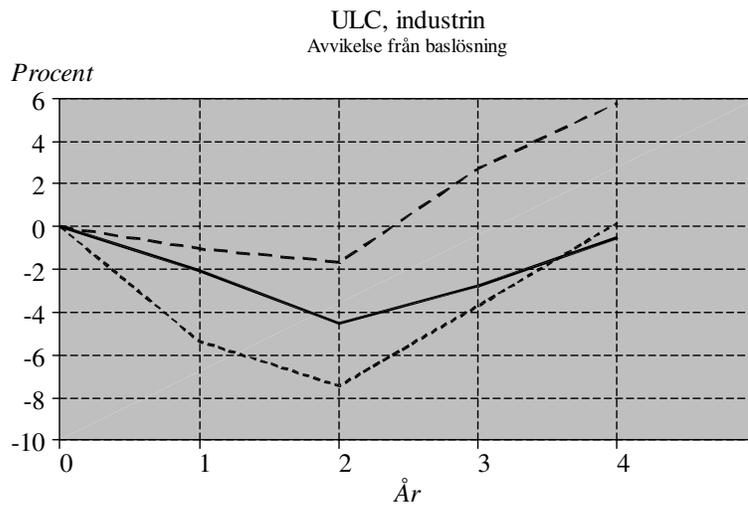
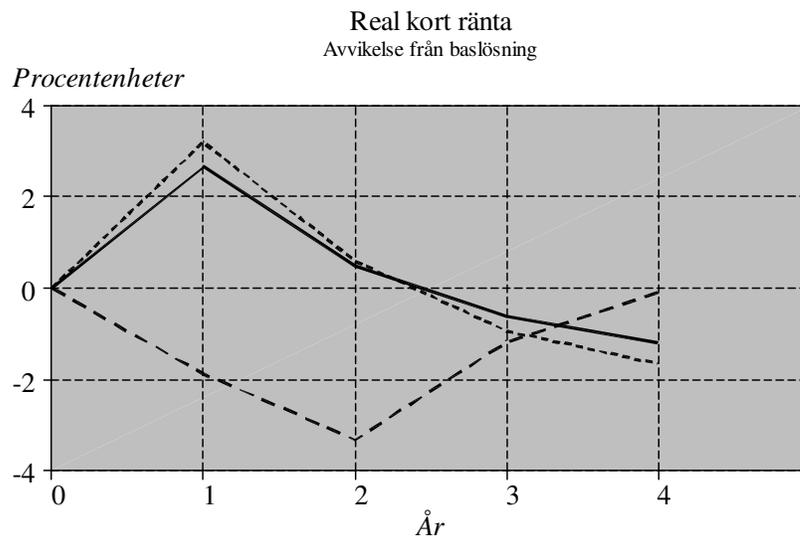

Diagram 12.

Streckad linje (korta streck)= stabilisering genom finanspolitik
Streckad linje (långa streck)=stabilisering genom penningpolitik
Heldragen linje = Ingen stabiliseringspolitisk åtgärd

Effekten på ekonomin av chocken och försöken att dämpa den kan sammanfattas med diagrammet över BNP-utvecklingen (diagram 6). Den initiala nedgången till följd av chocken är ungefär lika stor för alla tre alternativ. Om ingen åtgärd tas vid störningen kommer BNP att hamna betydligt lägre och välståndet i Sverige skulle därmed sjunka. De två stabiliseringspolitiska instrumenten verkar genom två olika mekanismer som dock har betydande gemensamma drag. Oavsett om det är finans- eller penningpolitik som används sker återhämtningen av efterfrågan i första hand genom ökad export. För att utlandets efterfrågan på svenska varor skall öka måste emellertid det relativa exportpriset sjunka. Om Sverige har kvar kronan sker detta genom en depreciering av växelkursen och i EMU med finanspolitik via en sänkning av arbetskraftskostnaden, så kallad intern devalvering. Vilken utväxling respektive stabiliseringspolitiskt instrument får på BNP beror främst på hur stor effekt de har på exportpriserna. Det är här intressant att jämföra effekten på arbetskraftskostnaden respektive växelkursen av de olika instrumenten. Som kan ses ovan är växelkursförändring betydligt effektivare för att förändra exportpriset än den inlagda sänkningen av arbetsgivaravgiften. I och med att växelkursen deprecierar ökar importpriserna och därigenom inflationen som i modellen släpps upp över 2%. Detta leder i sin tur till en sjunkande realränta vilket har en positiv effekt på BNP.

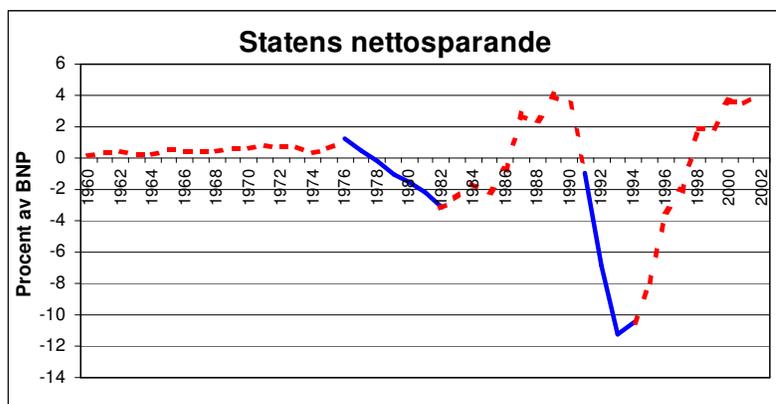
Det är tydligt att genom stabiliseringspolitik kan den negativa effekten av en chock på ekonomin minskas. Penningpolitiken är det effektivaste instrumentet för att dämpa fallet i BNP medan finanspolitiken emellertid är ett betydligt bättre alternativ än inget ingrepp alls. För att få finanspolitiken att ha samma verkningsgrad som penningpolitiken krävs betydande finansiella resurser. Detta kan ses i diagrammet ovan (diagram 9) som beskriver det finansiella sparandet i offentlig sektor. Stabiliseringen via finanspolitiken minskar den offentliga sektorns sparande med betydligt mer än vid användandet av penningpolitik. Ett EMU-medlemskap förutsätter därmed starka offentliga finanser. Detta kan ske genom skapandet av någon form av buffertfond eller ökad skuldsättning. Det senare alternativet begränsas emellertid av det skuldtak på 60% av BNP som finns inskrivet i Maastricht-fördraget. En framtida finanspolitisk frihet måste därigenom möjliggöras med hjälp av en stark finanspolitik idag oavsett om det sker via amorteringar eller uppbyggnad av en fond.

2.2 Förutsättningar för och hot mot en verkningsfull finanspolitik

För att välfärden skall kunna upprätthållas och finanspolitiken användas som stabiliseringspolitiskt instrument i EMU krävs en upprätthållen skattekvot. De kommande stora överskotten i statsbudgeten hotar att leda till en skattesänkingsopportunitet liknande den i USA. Sverige har tidigare haft problem med utgiftsopportunitet men utgiftstaken har skapat ett effektivt hinder mot detta. Samma skydd finns emellertid inte mot skadliga skattesänkningar. Diagrammet nedan (diagram 13) visar en intressant bild av utvecklingen i de offentliga finanserna. Den

heldragna linjen visar de borgerliga regeringsperioderna, och den streckade visar de socialdemokratiska.

Diagram 13.

Källa: OECD

Även om underskotten sammanföll med lågkonjunkturer var den viktigaste orsaken till utvecklingen underfinansierade skattesänkningar. Återigen finns det en risk för samma underskott. Detta eftersom moderaternas budgetförslag innehåller omfattande skattesänkningar som främst skall finansieras av de kommande stora överskotten. Problemet är emellertid att dessa överskott är tillfälliga och därigenom kommer de offentliga finanserna att gå med betydligt större underskott i en moderat framtid. Vid en asymmetrisk störning skulle möjligheten att dämpa effekten på arbetslösheten via finanspolitiken troligtvis vara minimala eftersom medlen skulle saknas. Om inte en självständig penningpolitiken kan ersättas av något med likvärdig effekt är ett EMU-medlemskap icke önskvärt. Vår inställning är att ett medlemskap kräver starka offentliga finanser och detta är något som en moderat politik försvårar. En moderat skattesänkingsopportunitet kan således förhindra ett svensk EMU-medlemskap.

3 Är Sveriges skatter exceptionellt höga i ett internationellt perspektiv?

Allt tyder således på att de offentliga finanserna kommer att sättas under större press i framtiden, särskilt vid ett EMU-medlemskap. Därigenom hamnar de svenska skatterna i fokus eftersom det är de som skall finansiera välfärden och en eventuell finanspolitisk stabiliseringspolitik. Den relevanta frågan är om det är möjligt för Sverige att upprätthålla den skattekvot som vi har idag, behovet av detta finns enligt oss. Sverige utpekas av högerdebattörer som ett extremfall när det gäller skattenivåerna. De höga skatterna sägs drabba främst de vanliga medborgarna och förhindra ett ökat välstånd. Sant är att Sverige i vanliga jämförelser är det land i världen med högst skattekvot men frågan är hur avvikande Sveriges skattekvot egentligen är? Detta avsnitt syftar till att problematisera bilden av de svenska skatterna som unika i ett internationellt sammanhang. Intressant är inte bara huruvida Sverige har extremt höga skatter jämfört med andra länder utan även vad detta i så fall beror på. Sverige kommer här att jämföras med dels USA och dels ett genomsnitt av de EU-länder som den nödvändiga statistiken funnits tillgänglig för⁵.

3.1 Hur höga är de svenska skatterna?

Den första frågan som måste redas ut är hur höga de svenska skatterna är i ett internationellt perspektiv. I tabellen nedan visas skattekvoten för en rad OECD-länder 1998 (tabell 1).. Skattekvoten beräknas som totala skatternas andel av BNP

Tabell 1

	Procent av BNP
Sverige	52
Danmark	49,8
Finland	46,2
Belgien	45,9
Frankrike	45,2
Norge	43,6
Italien	42,7
Nederl.	41
UK	37,2
Tyskland	37
Schweiz	35,1
Spanien	34,2
Grekland	33,7
Irland	32,2
USA	28,9
Japan	28,4

Källa: OECD

Sverige är det enda land där över hälften av BNP passerar genom den offentliga sektorn via skatter. De europeiska länderna har generellt högre skattekvot än USA och Japan. Det finns ingen tydlig gräns mellan södra och norra Europa i och med att Frankrike och Italien har högre skatter än Tyskland. Sverige kan emellertid inte sägas vara ett

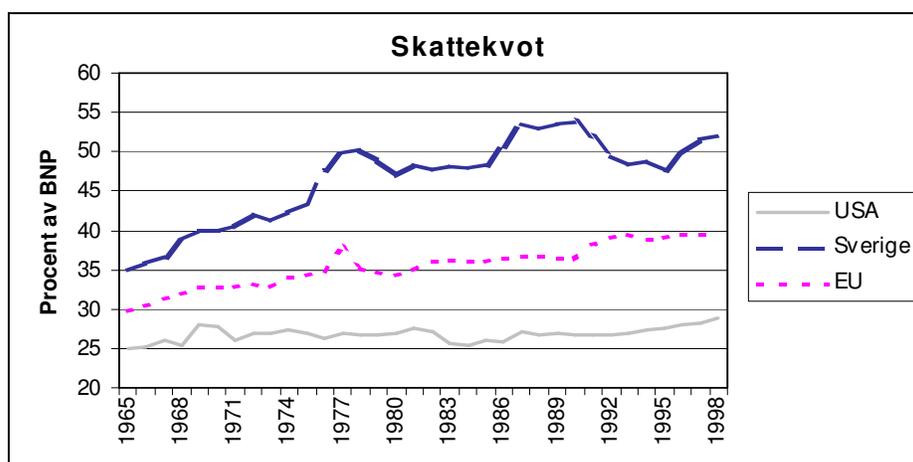
⁵ Tyskland, Italien, Storbritannien, Belgien, Danmark, Irland och Nederländerna

exceptionellt fall endast med grund i att vi är det land med högst skattekvot. Förutom Danmark är dock avståndet relativt stort till de övriga länderna vilket kan tolkas som att vi i alla fall är relativt unika. Det är således relevant att problematisera varför Sverige har den högsta skattekvoten i världen. Hur uppkom Sveriges höga skattekvot och varför ligger de andra länderna lägre?

3.2 Vad är orsaken till den relativt höga svenska skattekvoten?

Diagrammet nedan (diagram 14) visar utvecklingen i skattekvot för Sverige, USA och vägt genomsnitt för EU-länderna sedan 1965.

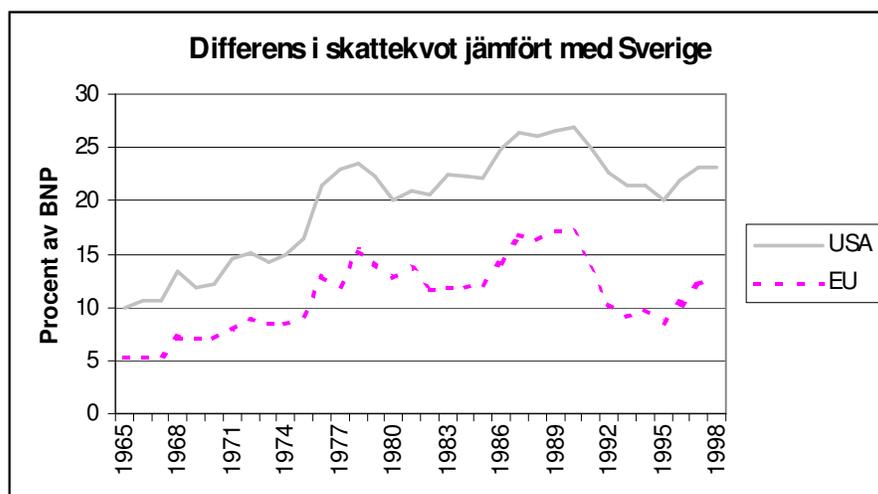
Diagram 14.

Källa: OECD, LO samt egna beräkningar

Sverige har under hela den studerade perioden haft en betydligt högre skattekvot än de övriga länderna. Att Sverige idag har högst skatter är därigenom inget nytt fenomen utan har historiska förklaringar. Av tradition har Sverige byggt upp en välfärdsstat och den offentliga sektorns expansion skedde tidigare hos oss än hos andra länder. Sedan mitten på 1960-talet har ambitionerna och därigenom storleken för den offentliga sektorn stigit i alla i-länder. Genom att Sverige startade på en högre nivå kan det faktum att vi idag har högst skattekvot till viss del förklaras. Diagrammet nedan (diagram 15) visar differens mellan Sveriges och USA:s samt de studerade EU-ländernas skattekvot från 1965 och framåt.

Diagram 15.

Källa: OECD, LO samt egna beräkningar

Diagrammet ovan visar tydligt att det är främst jämfört med USA som Sveriges utveckling kan beskrivas som exceptionell. I jämförelse med EU:s kärna har utvecklingen inte varit lika extrem. Visserligen har skatternas andel av BNP ökat mer i Sverige än i dessa europeiska länder men på intet sätt explosionsartat. Idag skiljer det cirka 10%-enheter i skattekvot från att skillnaden 1965 varit cirka 5%-enheter. Sverige hade som högst skattekvot 1990 och under 1990-talet har därefter skatteuttaget som kan ses i tabellen nedan (tabell 2) minskat. För många länder har utvecklingen varit den motsatta. Den främsta förklaringen till detta är att många av EU-länderna har förstärkt sina budgetar för att klara Maastrichtkraven. En annan bidragande orsak till att skattekvoten ökat i många länder är att den demografiska utvecklingen inneburit ökade kostnader för pensioner, vård och omsorg för de äldre. Tabellen nedan (tabell 2) visar hur skattekvoten har förändrats mellan 1990 och 1998 i ett antal länder.

Tabell 2.

	Procent av BNP
Grekland	4,3
Schweiz	4,2
Italien	3,8
Belgien	2,8
Danmark	2,7
USA	2,2
Frankrike	2,2
Norge	1,8
Finland	1,5
UK	1,2
Spanien	1,2
Irland	-1,4
Sverige	-1,7
Nederl.	-1,8
Japan	-2,5

Källa: OECD

Eftersom summan skattekvot innefattar en rad delmängder är det intressant att bryta ner begreppet för att kunna förklara Sveriges relativt höga skattekvot. Tabellerna (tabell 3) nedan visar hur stor andel av BNP som olika skatter utgjorde 1998 och summan av dessa utgör den totala skattekvoten.

Tabell 3.

Individens inkomster och vinster		Företags inkomster och vinster		Sociala avgifter	
Danmark	25,7	Nederl.	4,3	Frankrike	16,4
Sverige	18,2	Finland	4,2	Nederl.	16,4
Finland	14,9	Norge	4,2	Österrike	15,1
Belgien	14,1	UK	4,1	Sverige	14,9
Norge	11,9	Belgien	3,9	Tyskland	14,9
USA	11,7	Japan	3,8	Belgien	14,5
Italien	10,7	Italien	3	Italien	12,5
UK	10,2	Sverige	2,9	Finland	11,6
Österrike	10	Danmark	2,8	Japan	10,9
Tyskland	9,3	Frankrike	2,7	Norge	10,2
Frankrike	7,8	USA	2,6	USA	6,9
Nederl.	6,2	Österrike	2,1	UK	6,5
Japan	5,3	Tyskland	1,8	Danmark	1,6
Egendom		Varor och tjänster		Särkilda löneskatter	
UK	4	Danmark	16,5	Österrike	2,7
Frankrike	3,3	Norge	16,2	Sverige	2,5
USA	3,1	Finland	14,2	Frankrike	1
Japan	3	Österrike	12,4	Danmark	0,4
Italien	2	UK	12,1	Italien	0,1
Nederl.	2	Frankrike	12	Norge	
Sverige	1,9	Italien	11,7	Finland	
Danmark	1,8	Belgien	11,4	UK	
Belgien	1,5	Nederl.	11,4	Belgien	
Finland	1,1	Sverige	11,2	Nederl.	
Norge	1	Tyskland	10,1	Tyskland	
Tyskland	0,9	Japan	5,3	Japan	
Österrike	0,6	USA	4,7	USA	

Tabell 4.

Sveriges position	
Individens inkomster och vinster	2:a
Företags inkomster och vinster	8:a
Sociala avgifter	4:a
Egendom	7:a
Varor och tjänster	10:a
Särkilda löneskatter	2:a

Källa: OECD

Intressant är att Sverige inte toppar listan på något av de redovisade skatteområdena (tabell 4). Att Sverige har högst skattekvot beror således inte på att vi beskattar vissa skattebaser exceptionellt hårt utan snarare på att skatterna är höga generellt sett. Systemet präglas därmed av symmetri. Skatteintäkterna kommer främst från beskattningen av individernas inkomst, varor och tjänster samt sociala avgifter.

Beskattning av inkomst är den skattetyper som oftast diskuteras och det är därför intressant att jämföra Sverige med andra i-länder på detta område.

3.3 De svenska inkomstskatterna

Sverige framställs ofta som det land vars inkomstskatter är de högsta bland de industrialiserade länderna och att det främst är de vanliga människorna som drabbas. Vilken empirisk grund finns det för detta påstående? Nedan har tre tabeller beskrivande nivån på inkomstskatterna i olika i-länder tagits fram med hjälp av OECD:s publikation "Taxing Wages". Dessa visar skattenivåer för industriarbetare med genomsnittslön 1999.

Den första tabellen (tabell 5) visar vilken andel av sin bruttolön som en ensamstående utan barn betalar i direkt skatt samt egenavgifter. Här visas således hur stor andel av inkomsten som individen inte kan förfoga fritt över utan som istället går till kollektiv konsumtion.

Tabell 5.

Inkomstskatt plus egenavgifter för ensamstående

	<u>Procent av bruttolönen</u>
Danmark	44
Belgien	42
Tyskland	42
Nederländer	35
Finland	34
Sverige	34
Norge	29
Österrike	29
Frankrike	28
USA	26
UK	24
Irland	24
Spanien	18

Källa: OECD

Enligt denna tabell har Sverige ett relativt genomsnittligt skatteuttag från en sådan individ. Den studerade löntagaren i Sverige har en disponibel inkomst på 66% av bruttolönen och får dessutom tillgång till kollektivt producerade varor.

Nästa tabell (tabell 6) visar vilken andel av den totala arbetskraftskostnaden som skatter och obligatoriska avgifter utgör för en ensamstående industriarbetare 1999.

Tabell 6.

Inkomstskatt plus arbetsgivaravgifter för ensamstående

<u>Procent av arbetskraftskostnaden</u>	
Belgien	57
Tyskland	52
Sverige	51
Frankrike	48
Finland	47
Österrike	46
Danmark	45
Nederländerr	44
Norge	37
Spanien	37
Irland	32
USA	31
UK	31

Källa: OECD

Sverige är ett av tre länder där uttaget av skatter och avgifter utgör mer än halva arbetskraftskostnaden. Det är emellertid ett flertal länder som har en andel nära Sveriges och vi kan därigenom inte heller här anses som ett exceptionellt fall. Anmärkningsvärt är att Tyskland som har en relativt låg total skattekvot är det land där skatter och avgifter på arbete utgör näst högst andel. Om löntagarna själva skulle finansiera sin trygghet skulle andelen som betalas in till det offentliga sjunka. Det är emellertid inte säkert att den privatekonomiska situationen skulle se annorlunda ut eftersom trygghet måste betalas oavsett om det sker via det offentliga eller privata.

Den sista tabellen (tabell 7) visar vilken skattekvot som en familj med två barn där en av föräldrarna arbetar heltid och den andra deltid har när bidrag från det offentliga dragits ifrån.

Tabell 7.

**Inkomstskatt minus bidrag plus egenavgifter för familj med två barn
En av föräldrarna tjänar 100% av genomsnittslönen och en 67%.**

<u>Procent av bruttolönen</u>	
Danmark	38,9
Tyskland	33,3
Belgien	32,6
Nederländerr	29,4
Sverige	28,3
Finland	25,4
Norge	22,2
USA	21,2
Frankrike	19,8
UK	17,8
Österrike	16,2
Irland	15,9
Spanien	13,3

Källa: OECD

Återigen hamnar Sverige närmare mitten än toppen av skatteligan. Det är ett relativt långt avstånd till Danmark som tar ut mest skatt på dessa familjers inkomster. Danmarks höga skattekvot kan förklaras av att landets trygghetssystemen finansieras via skatt istället för via sociala avgifter.

Dessa tre tabeller visar att de genomsnittliga svenska löntagarna inte är de mest beskattade bland de jämförda länderna när det gäller skatter på inkomster. Detta innebär att det påstådda förtrycket av svenska skattebetalare till stor del är en myt. Dessutom är det så att skatt inte är bortslösade pengar. Medborgarna får tillgång till tjänster som annars skulle behöva finansieras genom privata lösningar.

3.4 Revidering av skattekvotsberäkningarna

Länder skiljer sig emellertid inte endast åt när det gäller storleken på skattekvoten utan också gällande hur skattesystemet är konstruerat. Vissa länder har till exempel barnavdrag istället för som i Sverige barnbidrag. Detta innebär att den svenska skattekvoten överskattar det ingripande i ekonomin som sker eftersom effekterna av dessa två ingripanden är densamma. En annan aspekt av bidragssystemen som direkt påverkar skattekvoten är huruvida transfereringar är skattepliktiga eller ej. I Sverige beskattas till skillnad från i många andra länder transfereringar. Detta innebär att storleken på den svenska skattekvoten överdrivs i jämförelser med många andra länder. Om inte transfereringarna var skattepliktiga skulle de kunna sänkas och effekten skulle endast bli att den inbetalade summan till det offentliga sjönk medan transfereringen efter skatt var densamma. OECD har gjort beräkningar på hur stor effekt detta får på skattekvoten. Nedan presenteras intervall över den inverkan som eventuell beskattning av transfereringar har på skattekvoten (tabell 8).

Tabell 8.

	Procent av BNP
Irland	0-0,5
Australien	0-0,5
Storbritannien	0-0,5
USA	0-0,5
Norge	0,5-3
Belgien	0,5-3
Italien	0,5-3
Tyskland	0,5-3
Nederländerna	5,0-6
Sverige	5,0-6
Danmark	5,0-6

Källa: Finansplanen

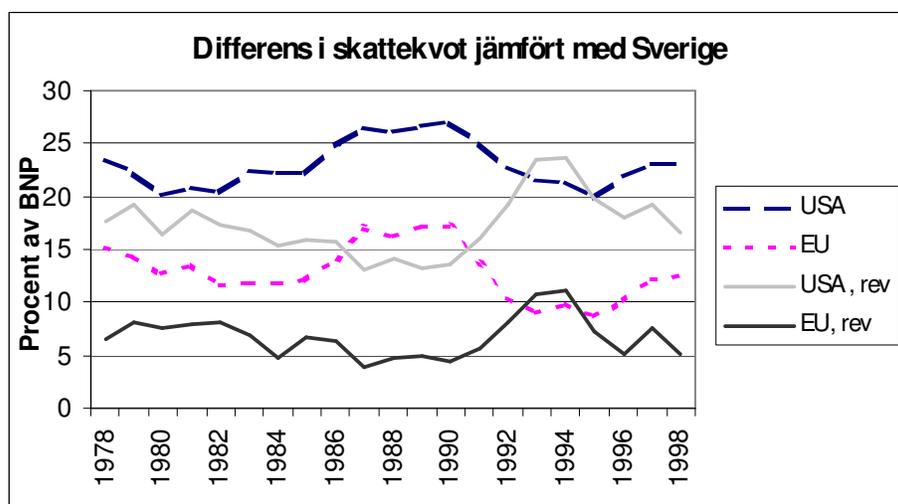
Det finns en tydlig skillnad här mellan de anglosaxiska länderna och de nordeuropeiska välfärdsländerna. Eftersom skillnaden i den andel som skatt på transfereringar utgör av skattekvoten är stor mellan till exempel Sverige och USA är det motiverat revidera ner den ursprungliga skattekvoten. Detta eftersom Sverige diskrimineras i de

standardjämförelser som negligerar betydelsen som skatt på transfereringar har för storleken på skattekvoten.

En annan faktor som jämförelser mellan olika länders skattekvoter borde ta hänsyn till är huruvida den offentliga sektorn går med under- eller överskott. Detta då offentliga underskott (överskott) i praktiken är uppskjuten (i förväg betalad) skatt. Om ett lands offentliga sektor går med underskott innebär det att skatter måste tas in i framtiden för att betala den skuld som ackumulerats. Således borde ett underskott idag ses som en skatt som ännu inte tagits ut och därigenom läggas på den redovisade skattekvoten. Motsatt förhållande gäller om ett lands offentliga sektor går med överskott. Medborgarna kommer då i framtiden att betala lägre skatt och skattekvoten borde därför skrivas ner.

I diagrammet nedan (diagram 16) redovisas skillnaden jämfört med Sverige i den gängse samt en reviderad skattekvot enligt de principer som beskrivits ovan för USA samt ett vägt genomsnitt för de EU-länder som tidigare angivits. Siffrorna har reviderats med den lägre intervallgränsen.

Diagram 16.

Källa: Finansplanen, OECD samt egna beräkningar

Revideringen innebär att skillnaden i skattekvot mellan Sverige och EU samt USA minskar för alla år utom 1993 och 1994. Orsaken till att dessa år skiljer sig åt från mönstret är att underskotten i den svenska statsbudgeten då var väldigt stora. Beskattningen av transfereringar innebär att Sveriges egentliga skattekvot överskattas och därigenom ser mer exceptionell ut än vad egentligen är fallet. För att närmare studera den effekt på skattekvotens nivå som den beskrivna nedskrivningen får har diagrammen nedan (diagram 17 och diagram 18) tagits fram. De visar de studerade ländernas skattekvoter både i icke-reviderad och reviderad form 1998. Revideringen har skett med den lägre intervallgränsen.

Diagram 17.

Diagram 18.

Källa: Finansplanen, OECD samt egna beräkningar

Här syns tydligt vilken effekt som revideringen får. Sverige diskrimineras i jämförelser med alla dessa länder eftersom revideringen innebär att skillnaden gentemot Sverige minskar. För samtliga länder utom Nederländerna, Norge och Danmark rör det sig om en markant skillnad. Skillnaden från Tyskland och Storbritannien revideras till exempel ner med ungefär 8%. Sveriges skattekvot är efter revideringen cirka 45% och har inte längre högst skattekvot. Efter en revidering kan Sverige på intet sätt sägas vara ett extremfall utan snarare ett högskatteland bland andra. För att Sverige skall kallas extremt borde skillnaden jämfört med övriga i-länder vara stor, vilket den inte är.

4 Fördelningseffekter av moderaternas skattesänkingsförslag

4.1 Inledning, syfte och avgränsningar

Moderaterna vill genomföra omfattande skattesänkningar. Enligt motion 2000/01:m531 innebär deras skatteförslag rejäla skattesänkningar på arbetsinkomster för alla med inriktning på låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna skall, till sin huvuddel, motsvaras av minskade offentliga utgifter och annars av det finansiella överskott som överskrider såväl regeringens som moderaternas överskottsmål.

Skatteförslagen sträcker sig över flera typer av skatter; inkomstskatten, fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, kapitalskatten och vissa punktskatter.⁶ En omläggning av skattepolitiken med moderaternas förslag kan bara ske successivt. Totalt innebär moderaternas skatteförslag - enligt deras egna beräkningar - drygt 53 miljarder kronor i minskade skatteintäkter år 2002, 86 miljarder år 2003 och omkring 110 miljarder kronor år 2004. Drygt 70 miljarder av de 110 år 2004 gäller sänkning av inkomstskatten.

De planerade skattesänkningarna finansieras till 70 procent av besparingar, däribland minskade räntor (7 procent) till följd av planerade privatiseringar. Till 30 procent finansieras de av ett finansiellt överskott. Regeringen har ännu inte angivit hur den tänker använda det finansiella överskottet.

Syftet med denna delstudie är att analysera skatteförslagets fördelningsprofil, d.v.s. hur förslagen till skattesänkningar påverkar olika grupper av hushåll. Hur stor del av skattesänkningarna tillfaller låg-, mellan- respektive höginkomsttagare? Hur påverkas hushållens disponibla inkomst och ekonomiska standard av moderaternas skatteförslag?

Med detta syfte följer vissa uppenbara avgränsningar. För det första studerar vi inte hållbarheten i skatteförslagen, då det kräver en djupare analys av moderaternas ekonomiska politik i sin helhet, vilket inte ryms inom ramen för denna rapport.

För det andra renodlar vi fördelningseffekterna av just skatteförslagen. Vi bortser från moderaternas förslag på utgiftssidan - både positiva och negativa - däribland de utgiftsminskningar som moderaterna avser att finansiera en stor del av skattesänkningarna med. Vissa av dessa har stora negativa effekter på individernas/hushållens ekonomiska standard, exempelvis föreslås lägre kompensationsnivåer i socialförsäkringarna, införande av egenavgift till arbetslöshetsförsäkringen (som egentligen borde tolkas som ett införande av en ny skatt) och minskade resurser till arbetsmarknadspolitiken. Ett undantag finns dock. Eftersom moderaterna inför skatteavdrag för barnomsorgsavgifter som ett alternativ till maxtaxan inom barnomsorgen tar vi hänsyn till detta. LO avser att återkomma med analyser av skatteförslagets och utgiftsförslagets samlade fördelningseffekter.

⁶ I bilaga finns det moderata skatteförslaget i sin helhet.

För det tredje studerar vi inte alla delar av skatteförslagen. Vissa av dem riktas mot näringsidkare snarare än mot individer. Därutöver finns det några skatteförslag som riktar sig till enskilda, men som vi av beräkningstekniska skäl inte kan studera effekterna av. Vilka delar som ingår i beräkningarna tydliggörs i metodavsnittet nedan.

4.2 Metod

För att studera hur moderaternas förslag till skattesänkningar faller ut för olika grupper av individer har vi använt den s.k. Fasit-modellen. Fasit-modellen är den mikrosimuleringsmodell som tjänstemän inom regering och riksdag använder för att studera hur förändringar i transfererings- och skattesystemen påverkar individer och hushåll - och på samma gång de offentliga finanserna. I faktarutan nedan ges mer information om modellen.

FAKTA: Fasit-modellen

Fasit-modellen har utvecklats av Statistiska Centralbyrån (SCB) i samarbete med Finansdepartementet och är den enda i sitt slag i Sverige. Den bygger på omfattande statistik för drygt 13.000 hushåll, eller nästan 31 000 individer, som finns i urvalet i SCBs årliga inkomstfördelningsundersökning (HINK). Uppgifterna från HINKen kompletteras med uppgifter från ett stort antal andra datakällor.

I ett omfattande system av dataprogram efterbildas gällande regler för skatter, transfereringar och vissa avgifter (barnomsorg och hemtjänst). I systemet ingår även program för beräkning av disponibel inkomst och andra inkomstmått. Det är sammankopplingen av databaser och programmerade regelverk och inkomstberäkningar som utgör mikrosimuleringsmodellen Fasit.

Simulering av regelförändringar görs genom att skriva om programmen för att efterbilda de alternativa reglerna och sedan köra dessa alternativa program i modellen. Därefter kan man jämföra totala skatter och transfereringar före och efter regeländringen och analysera hur förändringen påverkar de offentliga finanserna, inkomstfördelningen, andelen individer med låga inkomster och konsekvensen för olika grupper av individer och hushåll. Marginaleffekter kan också beräknas i modellen.

Förändringar kan simuleras för ett par år fram i tiden, i dagsläget till och med år 2002. Resultaten fås endast för helår.

I Fasit-modellen simulerar vi att moderaternas skatteförslag införs och vi jämför sedan utfallet med gällande regelverk. Moderaternas skatteförslag för år 2004, vilket är så långt som motionen sträcker sig, jämförs med gällande regelverk för år 2002, vilket är vad vi har möjlighet att göra beräkningar på i Fasit-modellen.

Det moderata alternativet bygger med andra ord på de skatteregler som föreslås gälla det tredje året med moderat skattepolitik och ett i övrigt oförändrat regelverk (d.v.s. 2002 års regler), medan referensalternativet gäller år 2002. Optimalt hade varit att jämföra utfallet av nuvarande regelverk med utfallet av en fullt genomförd moderat skattepolitik. År 2004 är i detta avseende mer relevant än 2002 – visserligen är den moderata skattepolitiken inte genomförd fullt ut i detta alternativ, men man har kommit en bra bit på vägen dit.

Som tidigare nämnts ingår inte alla delar av moderaternas skatteförslag i våra beräkningar. I faktarutan nedan redogörs för vilka skatteförslag som ingår och vilka som inte ingår. De förslag som vi studerar minskar skatterna med 96,5 miljarder kronor

enligt våra simuleringar. Detta är 6 procent lägre än vad moderaterna kommer fram till (102,6 miljarder kronor).⁷ Skillnaden förklaras av att de har anpassat modellen till år 2004 i större utsträckning än vad vi har kunnat göra.⁸

FAKTA: Angående LOs beräkningar av moderaternas skatteförslag för år 2004

Skatteförslag som ingår i beräkningarna (totalt 102,6 miljarder enligt moderaternas beräkningar och 96,5 enligt LOs beräkningar)

- Höjning av grundavdraget som bl.a. innebär att det högsta grundavdraget blir 36 000 kr för inkomster på 130 000 kr i stället för (med ett basbelopp på 37 400 kr) 19 700 kr för inkomster mellan 108 100 kr och 113 700 kr
- Slopade beskattning av aktieutdelningar
- Ett förvärvsavdrag införs samtidigt som skattereduktionen för allmän pensionsavgift slopas. Förvärvsavdraget reducerar pensionsgrundande inkomster med 10 % när kommunalskatten beräknas.
- Sänkt fastighetsskatt till 0,8 % av taxeringsvärdet i stället för 1,2 %, halvering av markvärdet och fastläsning av underlaget för alla bostäder till 1997 års taxeringsvärde. Om taxeringsvärdet har sjunkit ska dock 2001 års taxeringsvärde gälla.
- Sänkt skattesats för statlig inkomstskatt till 15 % i stället för 20 %
- Ett grundavdrag på 15 000 kr per barn och år t.o.m. det år barnet fyller 16 år införs. Avdraget gäller vid den kommunala beskattningen.
- Slopade förmögenhetsskatt.
- Slopade värnskatt, d.v.s. skattesatsen för statlig inkomstskatt höjs inte till 25 % för inkomster som passerar en viss gräns (gränsen är 403.100 kr år 2002).
- Höjning av inkomstgränsen för uttag av statlig inkomstskatt till 8,07 förhöjda prisbasbelopp (=286 500 kr), i stället för 260 200 kr.
- Ett avdrag för styrkta barnomsorgskostnader införs. Avdraget gäller vid den kommunala beskattningen och får uppgå till maximalt 50.000 kr per barn och år. Avdraget kan göras för barn i förskoleåldern, d.v.s. 1-5 år.
- Höjning av reseavdraget till 20 kr/mil i stället för 16 kr/mil som i dag.

Skatteförslag som *inte* ingår i beräkningarna (totalt 6,9 miljarder enligt moderaternas beräkningar)

- Ingen särskild skattereduktion – den är inte beslutad för 2002 så den finns varken med i referensalternativet eller det moderata alternativet.
- 50 % skattereduktion för hushållstjänster inklusive ROT – underlag saknas
- Avdrag för pensionsförsäkring höjs till ett basbelopp – tillräckligt underlag saknas
- Sänkt bensinskatt – inga direkta individeffekter
- Sänkt diselskatt – inga direkta individeffekter
- Sänkta skatter på produktionsmedel i jordbruket – inga direkta individeffekter
- Sänkt skatt på kärnkraft - inga direkta individeffekter
- Lägre beskattning på Royaltyinkomst – underlag saknas
- Slopade reklamskatt och höjd tidningsmoms – inga direkta individeffekter
- Slopade expertskatt – underlag saknas

Ovanstående skatteförslag har simulerats i Fasit-modellen. Resultaten av simuleringarna och jämförelser med referensalternativet 2002 års regelverk presenteras under "Resultat" nedan. Analyserna avser förändringar i slutlig skatt, disponibel inkomst efter avdrag för barnomsorgs- och hemtjänstavgifter och justerad disponibel inkomst efter samma avdrag, för s.k. kosthushåll. Disponibel inkomst efter barnomsorgsavgifter och hemtjänstavgifter används då barnomsorgsavgifterna inte är

⁷ Moderaterna har tagit hjälp av Riksdagens utredningstjänst (RUT) för att genomföra simuleringar i Fasit-modellen.

⁸ Anpassning har skett genom en framskrivning av löner och basbelopp till 2004, förändrade skiktgränser i referensalternativet och programmeringsändringar som motsvarar att det nya pensionssystemet börjar gälla 2003.

desamma i alternativen som jämförs p.g.a. att moderaterna ersätter maxtaxan i barnomsorgen med ett skatteavdrag för styrkta barnomsorgskostnader.

Några definitioner

Kosthushåll – alla personer som bor i samma bostad och i någon mån har gemensam ekonomi och kosthållning. Fördelen med det begreppet är att ungdomar över 18 år som bor hemma hos föräldrarna och kanske har låga egna inkomster räknas till föräldrarnas hushåll.

Disponibel inkomst – hushållens totala inkomster av löner, räntor, utdelningar och realisationsvinster tillsammans med erhållna transfereringar (sjukpenning, barnbidrag m.m.) minskat med skatter, egenavgifter, eventuellt utbetalat underhållsstöd och återbetalning av studielån och socialbidrag.

Disponibel inkomst efter barnomsorgs- och hemtjänstavgifter – disponibel inkomst minskat med utgifter för barnomsorg och hemtjänst.

Justerad disponibel inkomst – den disponibla inkomsten justerad för försörjningsbörda. Utifrån en ekvivalensskala ges varje hushåll en viss vikt eller konsumtionsenhet beroende på hur många vuxna och barn som lever tillsammans. Den disponibla inkomsten divideras därefter med denna vikt.

Decilgrupp – befolkningen delas in i tio lika stora grupper där de 10 procent med lägst inkomst, ekonomisk standard e.d. hamnar i decilgrupp 1, de med näst lägst standard i decilgrupp 2 osv. till decilgrupp 10.

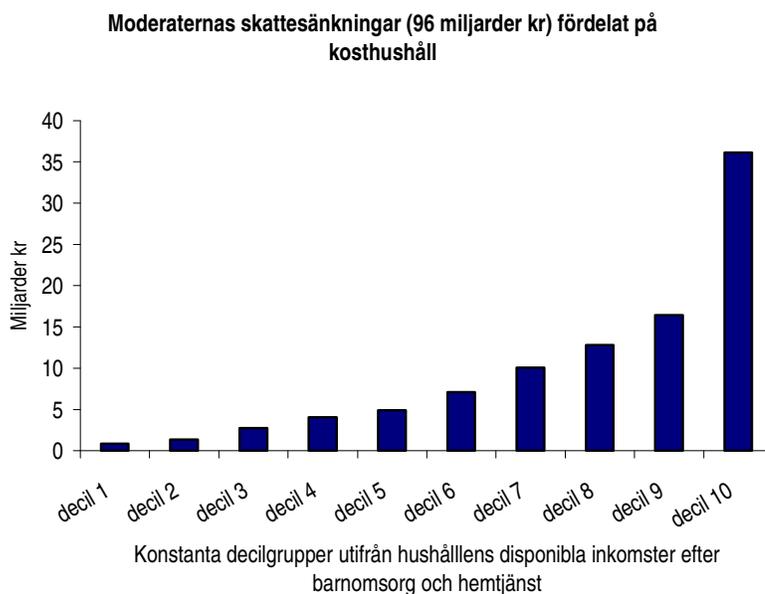
Konstanta decilgrupper – för att jämföra hur en regelförändring påverkar hushållens ekonomiska standard snarare än att studera hur regelförändringen påverkar inkomstspridningen jämförs hur exempelvis den genomsnittliga disponibla inkomsten förändras för de hushåll som före regeländringen hamnade i decilgrupp 1 även om vissa av dem vid en ny decilgruppsindelning efter regeländringen skulle hamna i en högre decilgrupp.

4.3 Resultat

Resultatet av våra beräkningar visar att moderaternas skattesänkningar främst tillfaller de rika hushållen. 52 miljarder kr läggs på skattesänkningar för den femtedel av hushållen med högst nettoinkomster⁹, medan 2 miljarder kr läggs på den femtedel av hushållen med lägst nettoinkomster. Genomgående läggs högre skattesänkningar på högre decilgrupper (19).

⁹ Där inget annat anges avser "nettoinkomst" disponibel inkomst minskad med utgifter för barnomsorg och hemtjänst.

Diagram 19.

Moderaternas skattesänkningar ökar nettoinkomsterna för hushåll i alla inkomstlagen. Men ökningen är, procentuellt sett, avsevärt mycket större för hushåll med höga nettoinkomster än med låga. (diagram 20). Att hushållen i den högsta och den lägsta decilgruppen inte riktigt följer mönstret beror på att inkomstspridningen inom dessa grupper är så mycket större än inom övriga. Där finns hushåll med extremt höga resp. extremt låga nettoinkomster som inte påverkas på samma sätt som övriga av skatteförslagen.

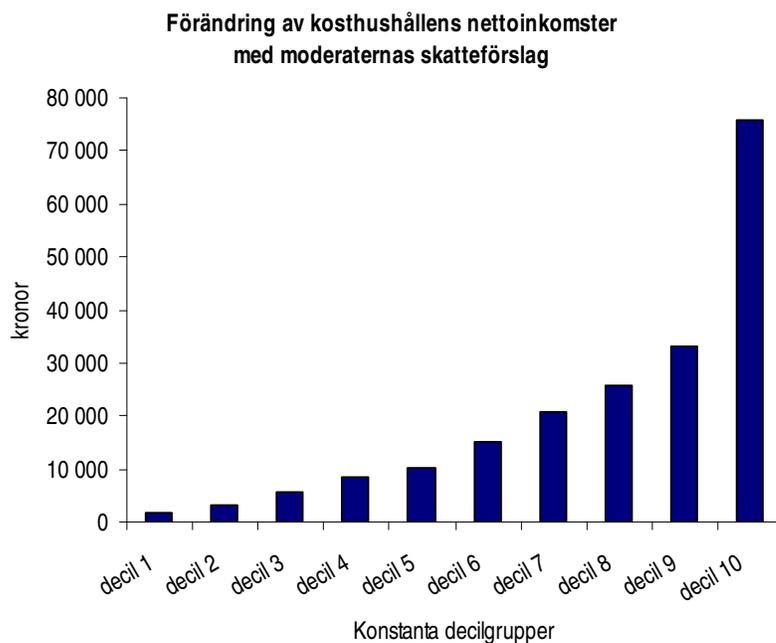
Diagram 20.

Det är värt att betona att vi här enbart har studerat moderaternas skatteförslag, som av dem uppges ha en inriktning på låg- och medelinkomsttagare. Vi har alltså inte tagit hänsyn till de besparingar som ska finansiera skattesänkningarna. Metodmässigt skulle detta vara ett problem om besparingsförslagen kunde förmodas ha en annan fördelningsprofil än skatteförslagen. Så är dock inte fallet. Bland besparingsförslagen finns förslag som minskar hushållens disponibla inkomster och som sannolikt främst drabbar låg- och medelinkomsttagare, t.ex. sänkta ersättningsnivåer i socialförsäkringarna och en egenavgift till a-kassan. Den sammantagna fördelningseffekten av moderaternas budgetförslag måste alltså befaras i ännu högre grad gynna höginkomsttagare och missgynna låginkomsttagare.

Eftersom de högre decilgrupperna har högre nettoinkomster än de lägre är förändringarna mer markanta om de mäts i kronor än procentuellt (diagram 21).

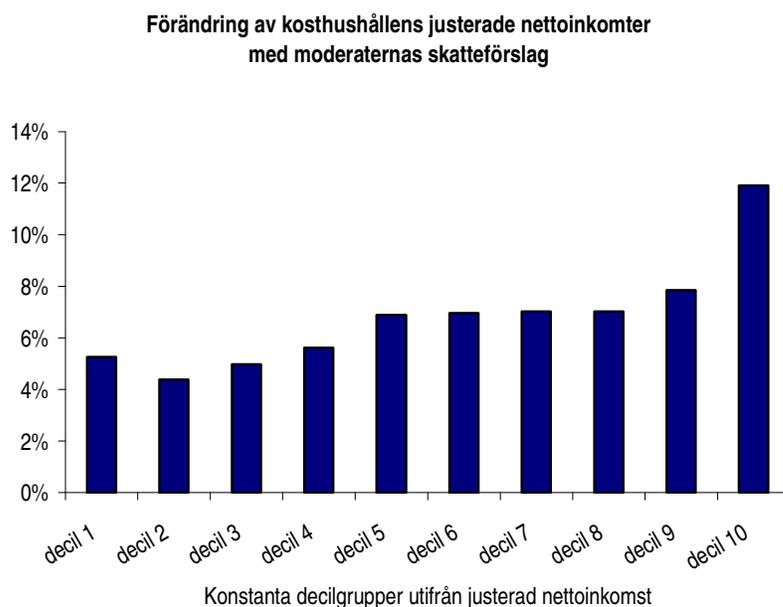
Diagram 21.

Genomsnittlig nettoinkomst för den femtedel av hushållen med lägst nettoinkomster (d.v.s. de två lägsta decilgrupperna) som i utgångsläget är 71 600 kr ökar med det moderata skatteförslaget med 2 500 kr till 74 100 kr. Medelinkomsten för den femtedel av hushållen med högst nettoinkomster ökar med 54 300 kr (från 554 800 kr till 500 500 kr).

Eftersom olika hushåll är olika stora säger hushållsinkomsten inte allt om hur folk har det. Att dela hushållsinkomsten med antalet individer i hushållen beskriver inte heller detta eftersom det i hushåll med flera individer finns stordriftsfördelar. För att bättre beskriva ett hushålls standard finns därför ett mått, disponibel inkomst per konsumtionsenhet, där individerna i hushållen har fått olika vikter beroende på sina åldrar och på hur många vuxna som finns i hushållet. Förändring i disponibel inkomst per konsumtionsenhet visas nedan (diagram 22).

Diagram 22.

När vi mäter hushållens ekonomiska standard på detta sätt kvarstår det faktum att moderaternas skattesänkningar främst gynnar hushåll i höga decilgrupper (då hushållen har grupperats efter nettoinkomsten per konsumtionsenhet). Eftersom ett par av moderaternas skatteförslag endast sänker skatterna för barnfamiljer är förändringen något mer jämnt fördelad än då hushållens totala nettoinkomster studeras.

Bilagor till avsnitt 4

Tabell 1. Resultaten i siffror

	Skattesänkning		Förändrad inkomst		Förändrad inkomst per konsumtionsenhet
	Diagram 3.1		Diagram 3.2	Diagram 3.3	Diagram 3.4
	miljarder kr	procent	kronor	procent	procent
decil 1	0,9	21,3	1 866	3,8	5,25
decil 2	1,4	16,2	3 031	3,2	4,39
decil 3	2,7	17,8	5 716	5,0	4,97
decil 4	4,0	17,8	8 411	5,8	5,61
decil 5	5,0	17,9	10 333	5,9	6,89
decil 6	7,2	21,1	14 992	7,2	6,96
decil 7	10,1	23,6	20 786	8,1	7,01
decil 8	12,9	24,2	25 829	8,2	7,02
decil 9	16,3	23,9	32 960	8,8	7,85
decil 10	35,9	28,0	75 747	12,1	11,91
Samtliga	96,5	23,8	19 964	8,5	7,80

Observera att decilgrupperingen inte är densamma i alla kolumner.

Tabell 2. Moderaternas skatteförslag

Skattesänkningar, miljarder kronor Konsoliderad offentlig sektor			
	2002	2003	2004
Att kunna leva på sin lön			
Inkomstskattereform:			
Förvärsavdrag med 8%, 8% , 10% (netto)	1,76	4,40	11,04
Höjt grundavdrag max 34.000, 36000, 36000	21,90	32,20	38,50
Grundavdrag med 15.000 per barn	7,20	7,80	7,80
Slopad värmskatt	2,75	3,15	3,30
Höjd inkomstgräns för uttag av statlig inkomstskatt	3,45	2,85	1,75
Sänkt skattesats statlig inkomstskatt 20%, 18%, 15%	0,00	2,90	8,00
Interaktion statsskatt	-0,04	-0,14	-0,26
Nej till särskild skattereduktion	-3,20	-3,20	-3,20
Höjt särskilt grundavdrag för förtidspensionärer	0,15		
Avdrag för styrka barnomsorgskostnader	1,50	1,50	1,50
50% skattereduktion på hushållstjänster inklusive ROT	1,98	2,16	2,16
Avdrag för pensionsförsäkring höjs till ett Basbelopp	0,84	1,35	1,69
Höjt reseavdrag till 20 kr milen	0,00	0,88	0,88
Sänkt bensinskatt 70 öre/l inklusive moms	2,58	2,30	2,30
Sänkt dieselskatt 70 öre/l inklusive moms	1,79	1,57	1,57
Sänkt fastighetsskatt till 1,0% 0,9% och 0,8% för småhus inklusive halvering av markvärdet och fastläsning av underlaget för alla bostäder(netto)	2,96	8,39	9,36
Delsumma	45,62	68,11	86,39
Företagande och nya jobb			
Slopad dubbelvinstbeskattning på aktieutdelningar fr.o.m. 2001 års vinster	4,20	8,80	12,80
Successivt slopad förmögenhetsskatt	1,70	6,40	7,70
Sänkta skatter på produktionsmedel i jordbruket	1,28	1,28	1,28
Interaktion diesel	-0,22	-0,22	-0,22
Sänkt skatt på kärnkraft 0,5 öre/kWh	0,31	0,26	0,17
Lägre beskattning på Royaltyinkomst	0,07	0,07	0,07
Slopad reklamskatt och höjd tidningsmoms	0,27	0,29	0,39
Slopad expertskatt	-0,04	-0,04	-0,04
Avsatt för sänkt kapitalskatt/optionsbeskattning	0,00	1,00	1,00
Delsumma	7,57	17,84	23,15
Totalt utöver regeringen	53,19	85,95	109,54

Källa: motion 2000/01:m531

Tabell 3. Moderaternas förslag till höjda grundavdrag.

2002		
Inkomst	Grundavdrag i Kronor	Förändring av grundavdraget i skiktet i procent av inkomstökningen
0-10.000	10.000	
10.000-50.000	10.000	+10 %
50.000-130.000	14.000	+25%
130.000-230.000	34.000	-10%
230.000-	24.000	
2003		
Inkomst	Grundavdrag i Kronor	Förändring av grundavdraget i skiktet i procent av inkomstökningen
0-10.000	10.000	
10.000-50.000	10.000	+15%
50.000-90.000	16.000	+30%
90.000-130.000	28.000	+20%
130.000-210.000	36.000	-10%
210.000-	28.000	
2004		
Inkomst	Grundavdrag i Kronor	Förändring av grundavdraget i skiktet i procent av inkomstökningen
0-10.000	10.000	
10.000-50.000	10.000	+15%
50.000-90.000	16.000	+40%
90.000-130.000	32.000	+10%
130.000-210.00	36.000	-5%
210.000-	32.000	

Källa: Moderaterna